

Уур амьсгалын өөрчлөлт ба нийгмийн эрүүл мэнд МОНГОЛД

Л.Дэлгэрзул

- Нийгмийн эрүүл мэндийн магистр
- Хүний их эмч, орчны эрүүл мэнд судлаач

Тогтвортой хөгжлийн зорилт

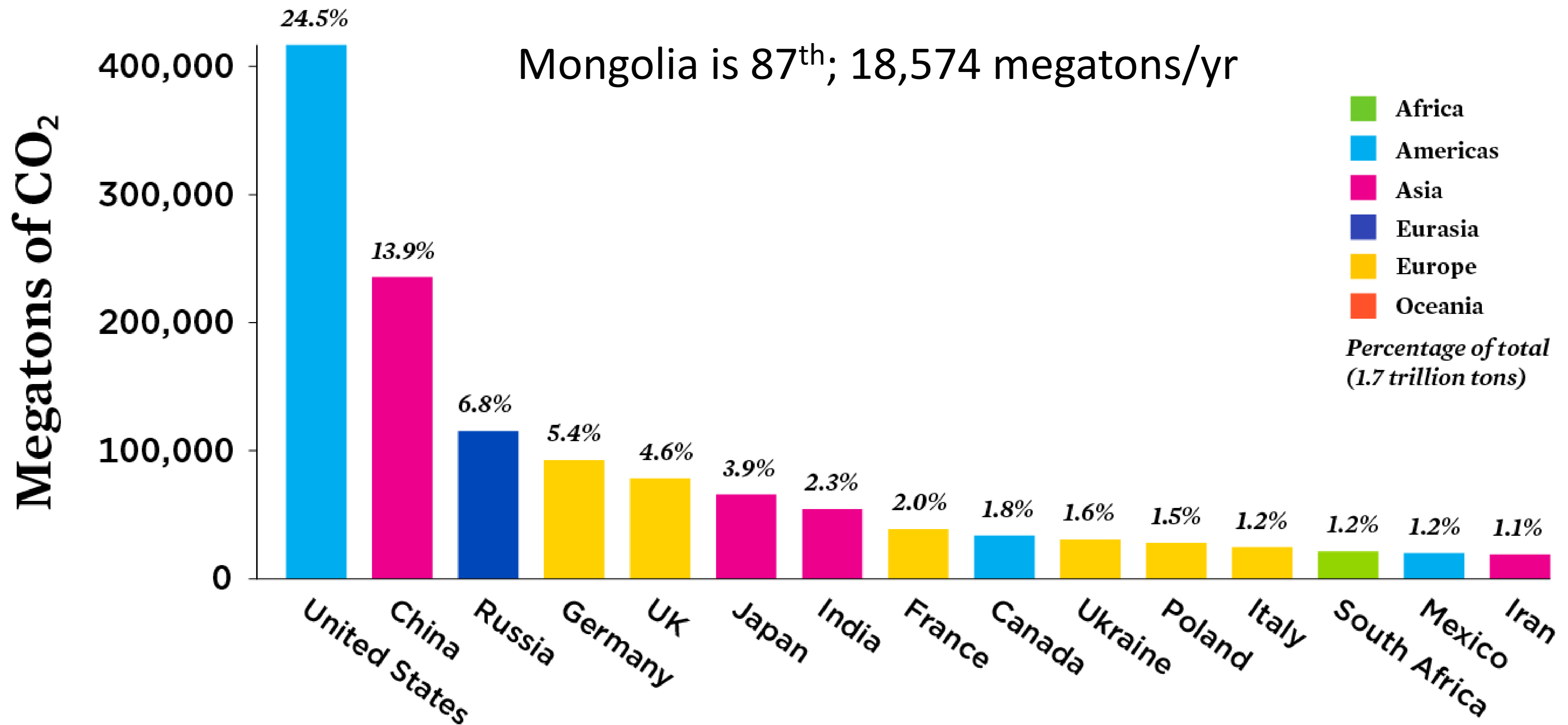
Зорилго 13

- Уур амьсгалын өөрчлөлт, түүний үр дагавартай тэмцэх талаар яаралтай арга хэмжээ авах

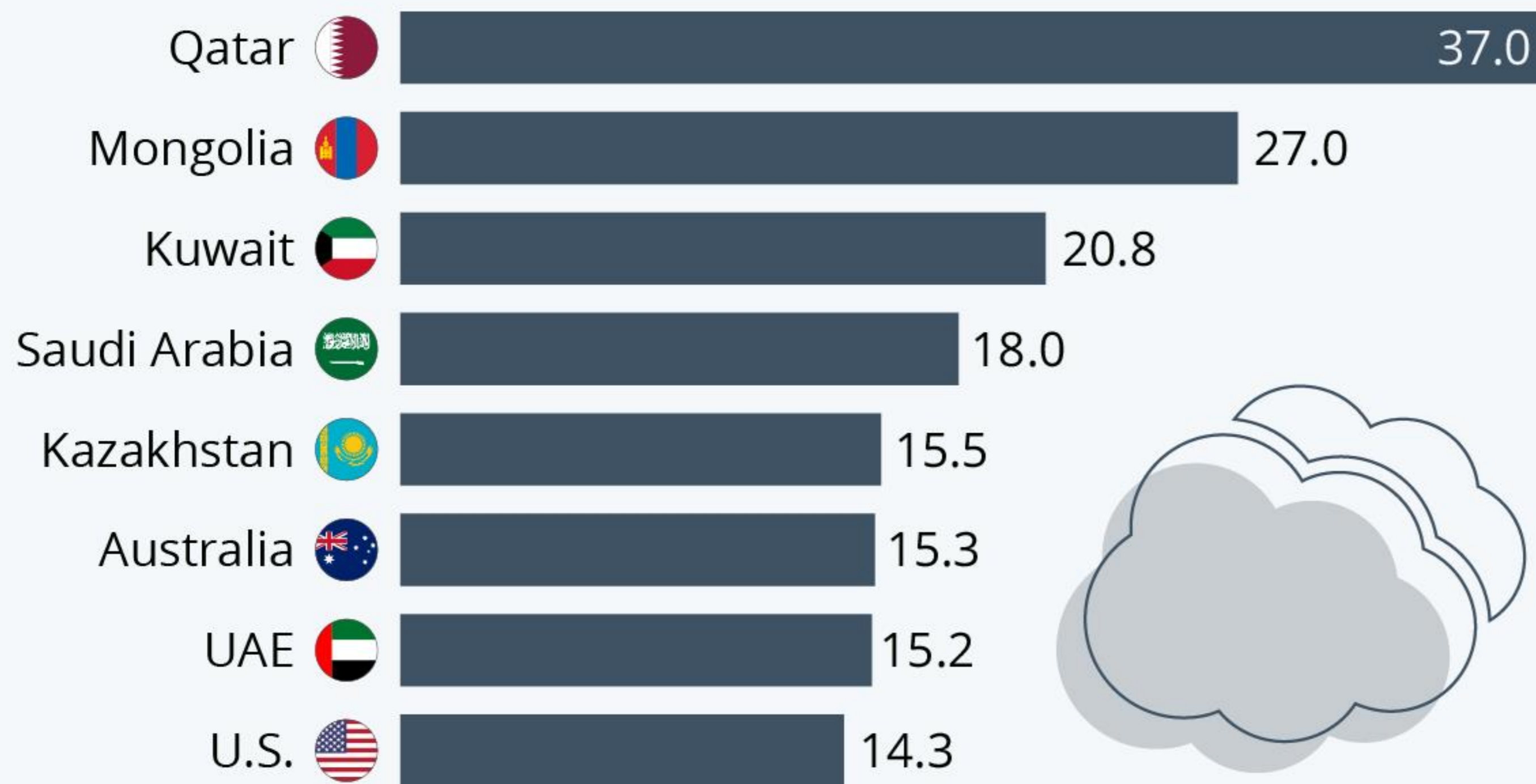
Top CO₂ Emitting Countries, 1750-2020

(from fossil fuels and cement)

The Countries Emitting the Most CO₂ per Capita

Countries with the highest annual per-capita CO₂ emissions (in tons)*

* only includes countries with two million inhabitants or more
2020 figures, latest available

Sources: UNFCCC/CDIAC/BP via Global Carbon Project, World Bank

Монгол

- 70 сая толгой малтай
- Нүүрс (цахилгааны 87%-ийн анхдагч эх үүсвэр)
- Газар ашиглалтын өөрчлөлт (ялгаралтын 44%) (ойн хомсдол, хортон шавьж, түймэр гэх мэт)

Уур амьсгалын өөрчлөлт - Хүнд үзүүлэх нөлөөлөл

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс шалтгаалсан илтгэл үнэмшил

- Өндөр, маш өндөр
- Дунд
- Бага
- Баримт хязгаарлагдмал, хангалтгүй
- па ханаарахгүй

Усны хонсдол, хоол үйлдвэрлэлтэд нөлөөлөх нь

Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдалд үзүүлэх нөлөө

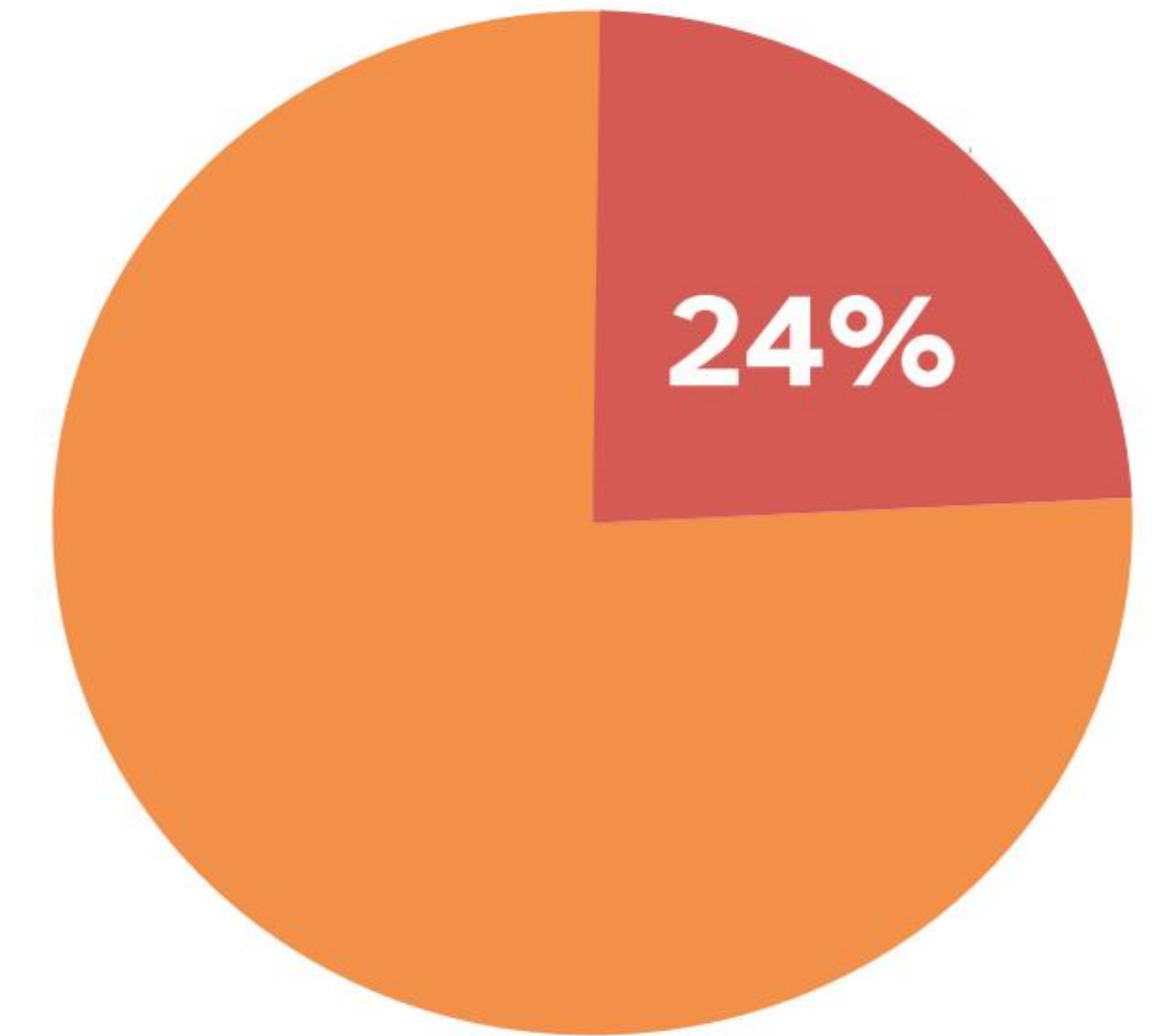
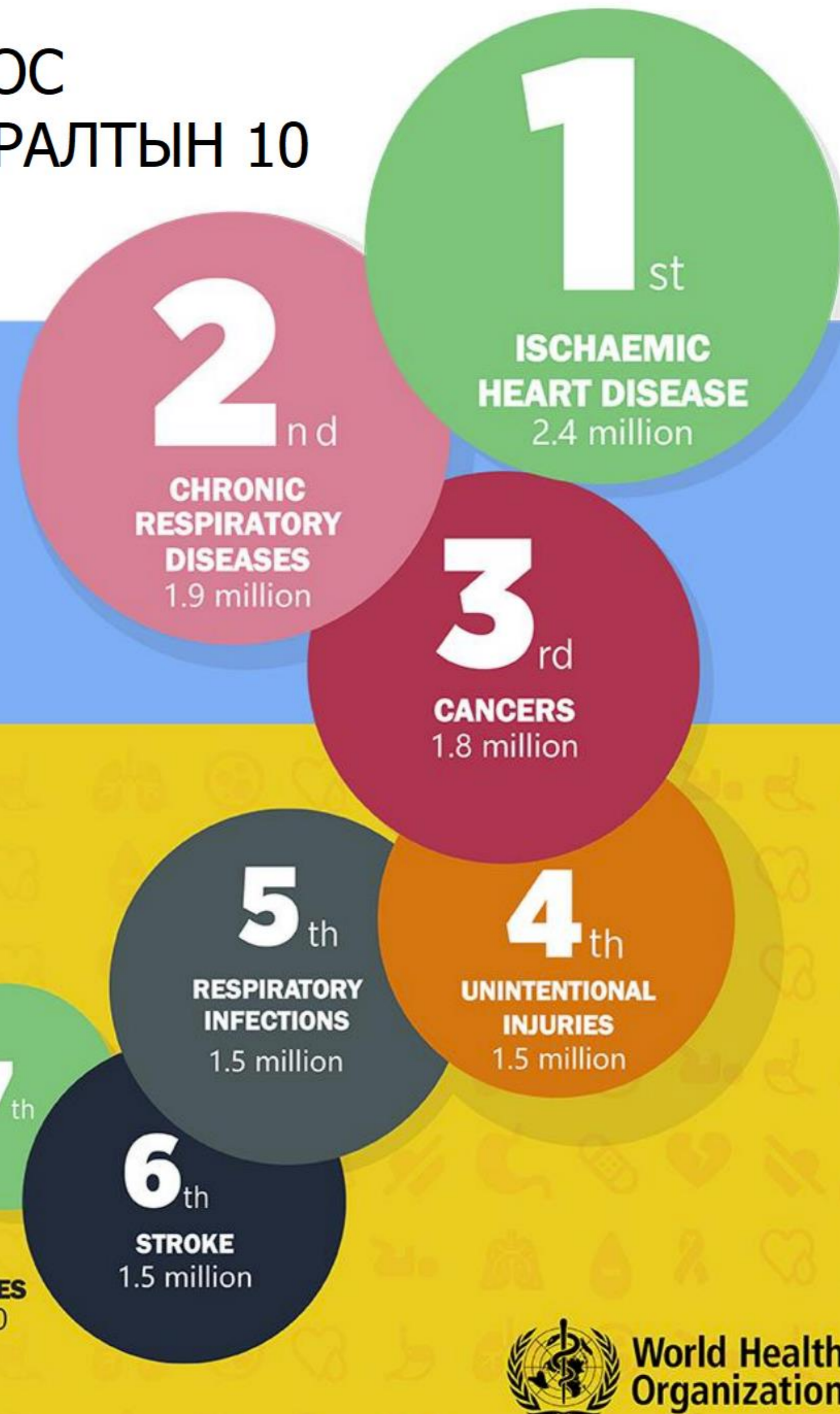
Хүний тогтолцоо	Усны хонсдол, хоол үйлдвэрлэлтэд нөлөөлөх нь				Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдалд үзүүлэх нөлөө			
	Усны хонсдол	Хөдөө аж ахуй, ургачын үйлдвэрлэл	Мал амынны эрүүл мэнд, бүтээгдэхүүн	Загас агнуур, далайн бүтээгдэхүүн	Халдаарт өвчин	Хэт халалт, алсгалан, бусад	Сэтгэцийн эрүүл мэнд	Дүрвэгсэд
Дэлхий	±	-	○	-	-	-	-	-
Африк	-	-	-	-	-	-	○	-
Ази	±	±	-	-	-	-	-	-
Австрали	○	-	±	-	○	-	-	not assessed
Төв болон Өннэд Америк	○	-	±	-	-	-	not assessed	-
Европ	±	±	-	±	-	-	-	○
Хойд Америк	±	±	-	±	-	-	-	-
Жюжюнг арлууд	-	-	-	-	○	-	○	-

Панел дахь хүний тогтолцоонд үзүүлэх нөлөө (b)

- Сөрөг нөлөөг нэмэгдүүлэх
- ± Сөрөг болон эерэг нөлөөг нэмэгдүүлэх

ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНООС ШАЛТГААЛСАН НАС БАРАЛТЫН 10 ШАЛТГААН

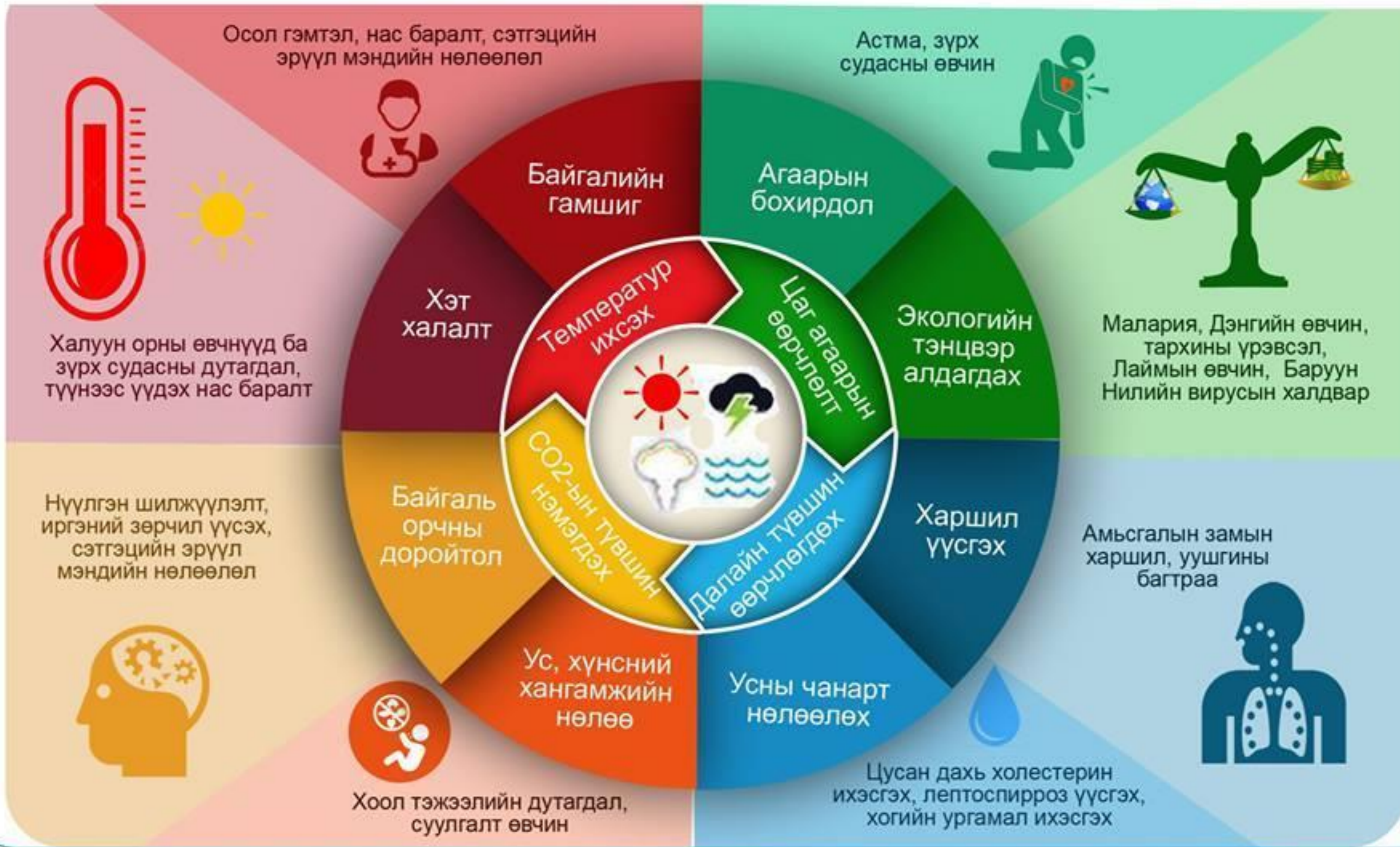
13.7 сая хүн нас барж байгаагийн **8.5 сая** нь орчны хүчин зүйлээс шалтгаалсан халдварт бус өвчний улмаас цаг бусаар эндсэн байна.

1/4 хүрээлэн буй орчноос шалтгаалан нас баралт эзэлж байна.
(2016)

... уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөө ихсэж байна.

УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТ ХҮНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛӨЛ

МОНГОЛ УЛСЫГ 2021-2025 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

НЭГ.ҮНДЭСНИЙ НЭГДМЭЛ ҮНЭТ ЗҮЙЛ

Зорилго 1. Үндэсний нэгдмэл бахархлыг сэргээж, эх хэл, тvvх, өв соёлоо дээдэлсэн эх оронч vзэл, эв нэгдлийг эрхэмлэсэн Монгол хvнийг хөгжvvлж, нийгмийг соён гэгээрүүлнэ.

Эрүүл мэнд

Зорилт 2.2. Эрүүл мэндийн чанар, хүртээмжтэй, үр дүнтэй тогтолцооны шинэчлэл хийнэ:

2.2.1. халдварт болон халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх, хянах, илрүүлэх тогтолцоог үндэсний түвшинд шинэчлэн, нийгмийн эрүүл мэндийн онцгой байдлын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээний тогтолцоог бэхжүүлнэ.

2.2.2. хүн амын эрүүл мэндийн мэдлэг боловсролыг дээшлүүлж, үндэсний түвшинд нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тогтолцоог бэхжүүлэх замаар иргэдийн урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо шинжилгээнд хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, сэргийлж болох нас баралтын түвшинг бууруулна.

2.2.3. оношилгоо, эмчилгээний уламжлалт болон орчин үеийн анагаах ухааны дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлснээр иргэд оршин байгаа газар нутагтаа бүрэн оношлогдох, эмчлэгдэх боломжийг бүрдүүлнэ.

2.2.4. яаралтай тусламжийн чанар, хүртээмж, чадавхыг үндэсний түвшинд сайжруулж, парк шинэчлэлийг хийнэ.

2.2.5. гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилтийн арга хэлбэрийг нэвтрүүлж, эмнэлгийн хагас бие даасан байдлыг ханган, нэг худалдан авагчийн тогтолцоонд шилжүүлэх замаар улсын төсөв, эрүүл мэндийн даатгалын үр ашгийг дээшлүүлж, иргэдийн эрүүл мэндээс шалтгаалсан санхүүгийн бэрхшээлийг бууруулна.

2.2.6. эрүүл мэндийн салбарт цахим үйлчилгээг өргөжүүлэн үндэсний эрүүл мэндийн мэдээллийн сан бүрдэж, өдөр тутмын оношилгоо, үйлчилгээнд алсын зайн технологийг бүрэн нэвтрүүлнэ.

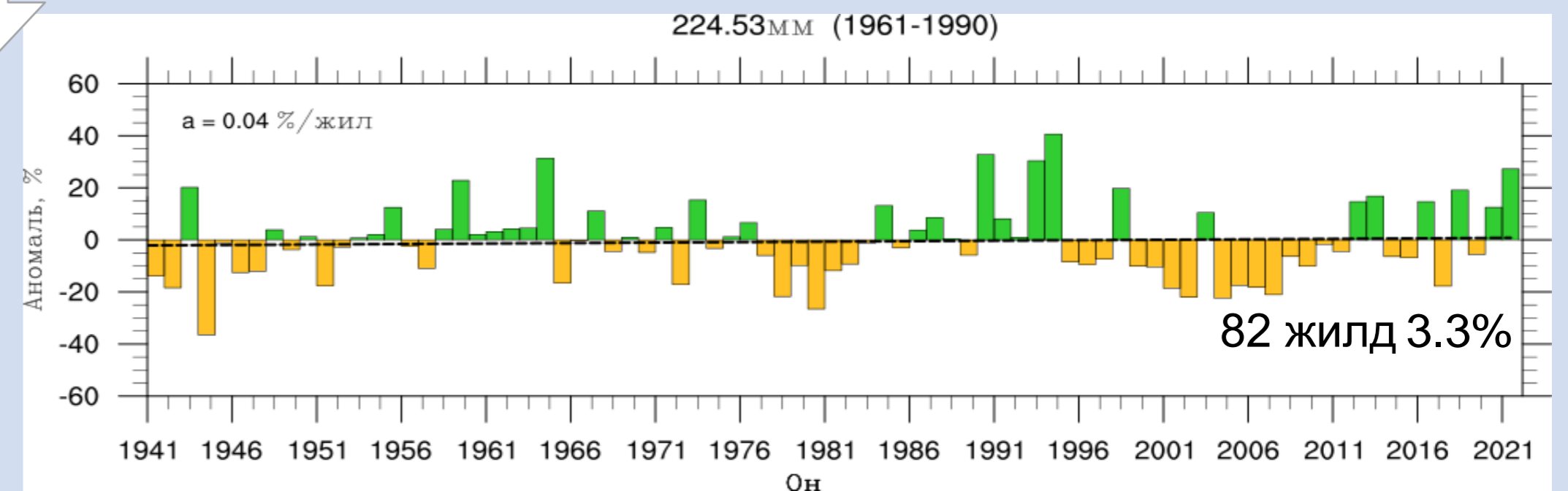
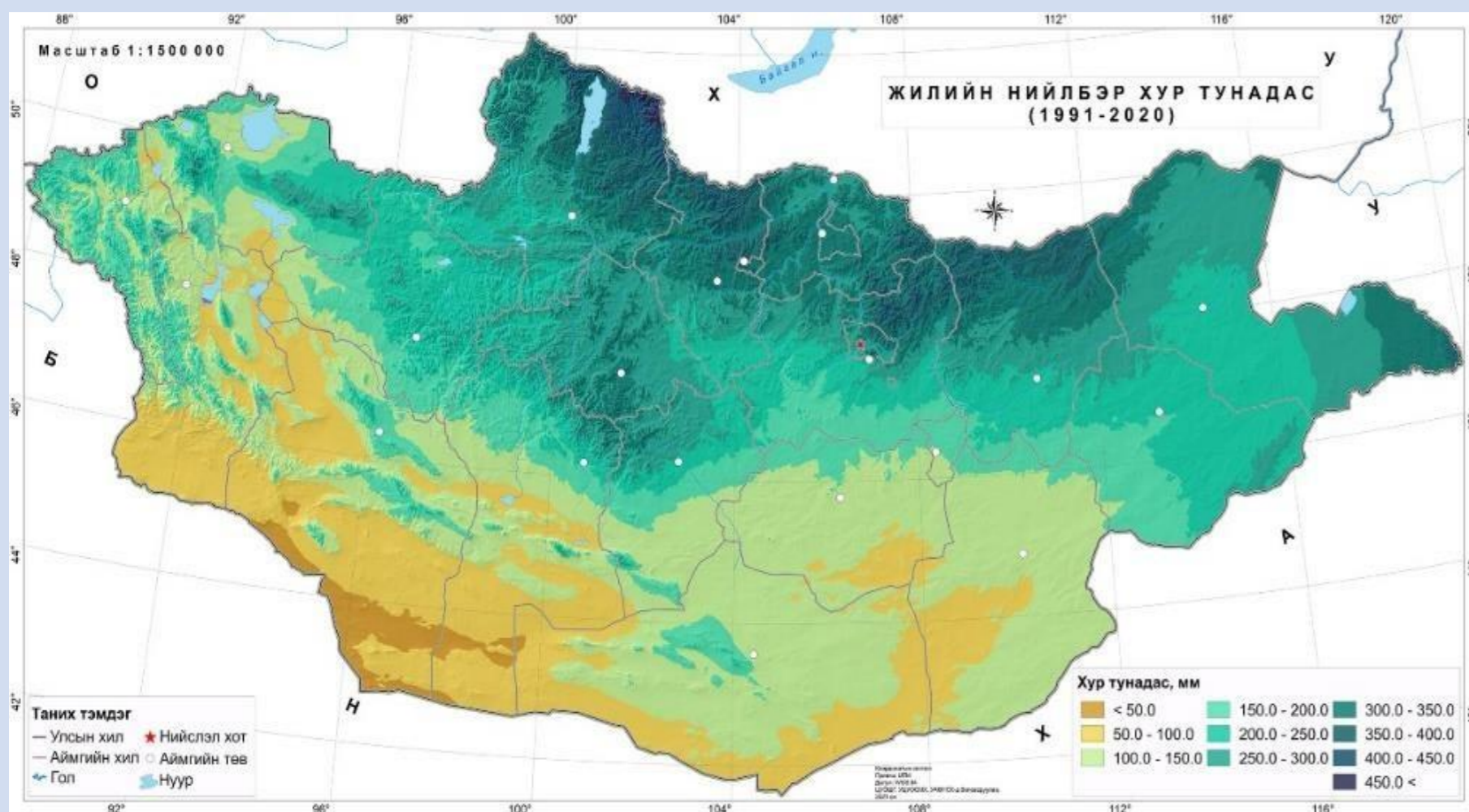
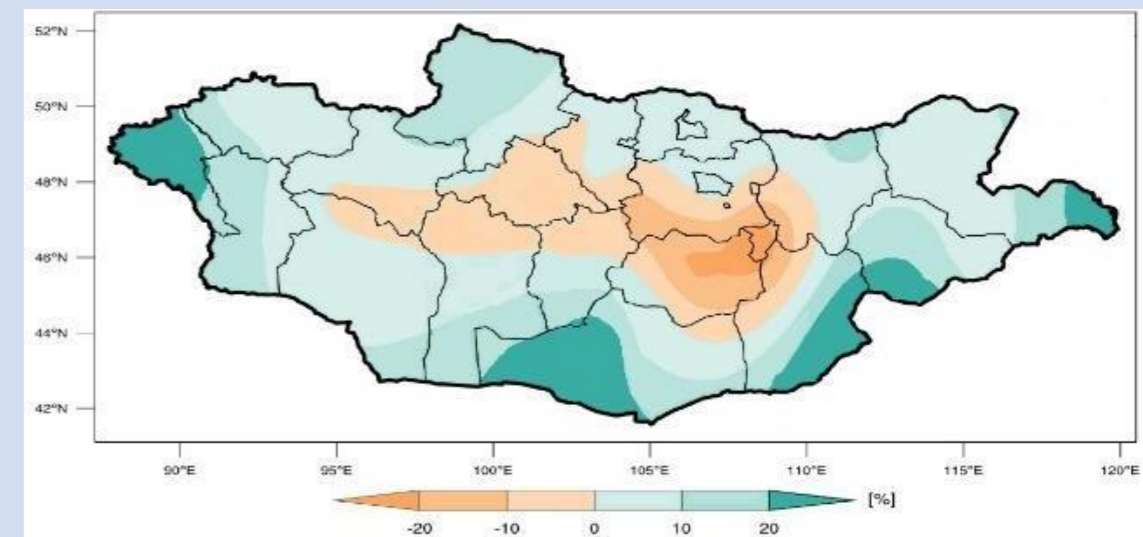
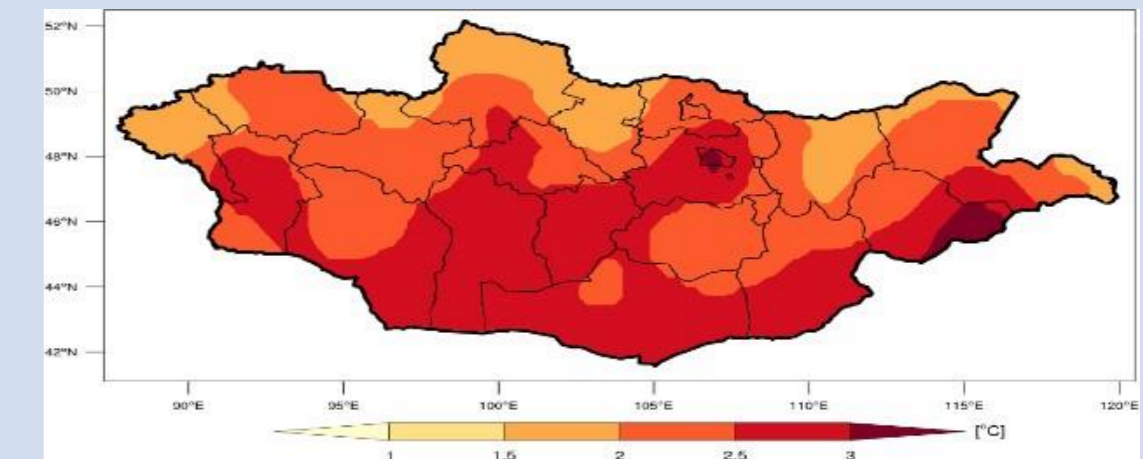
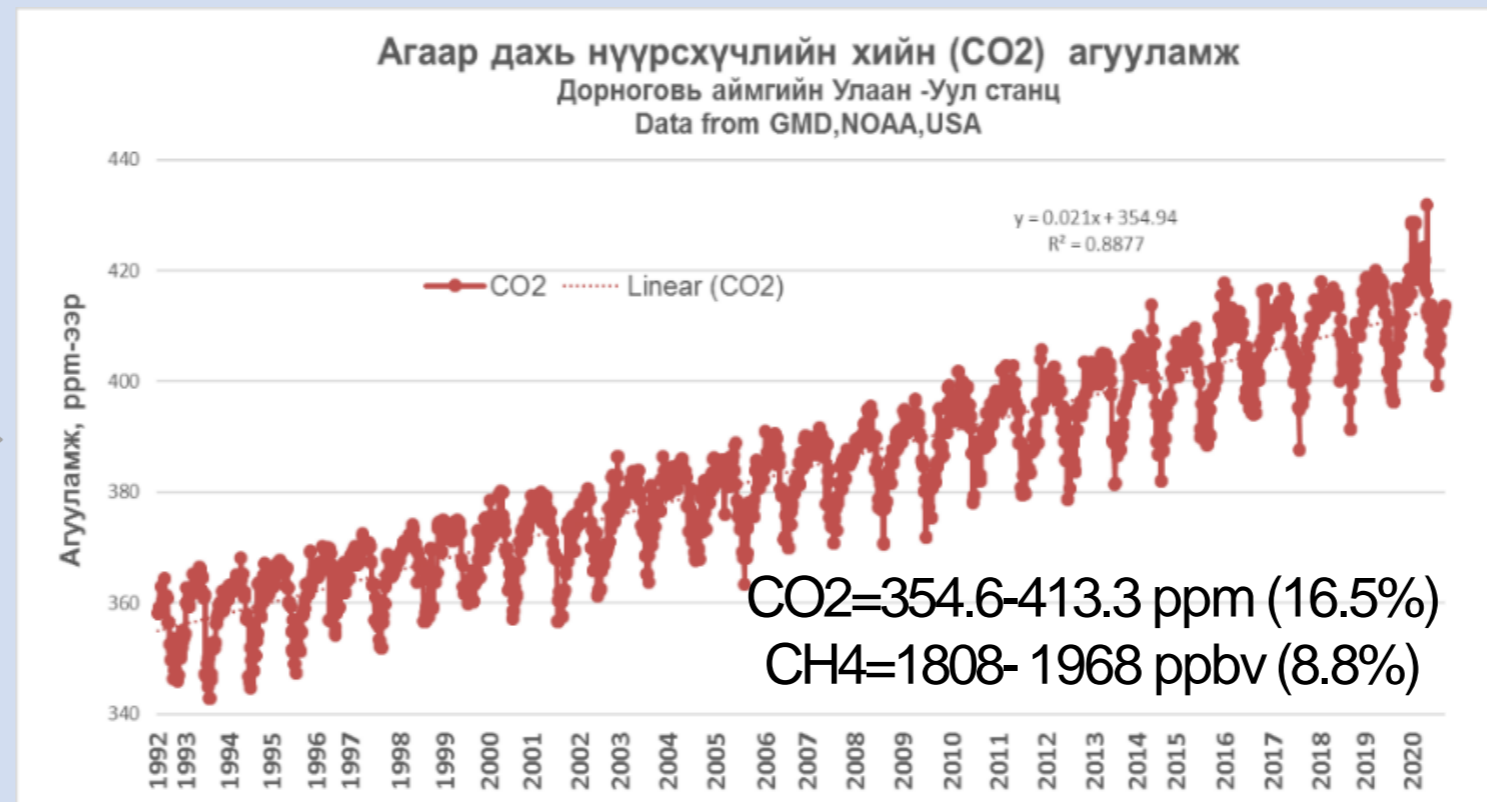
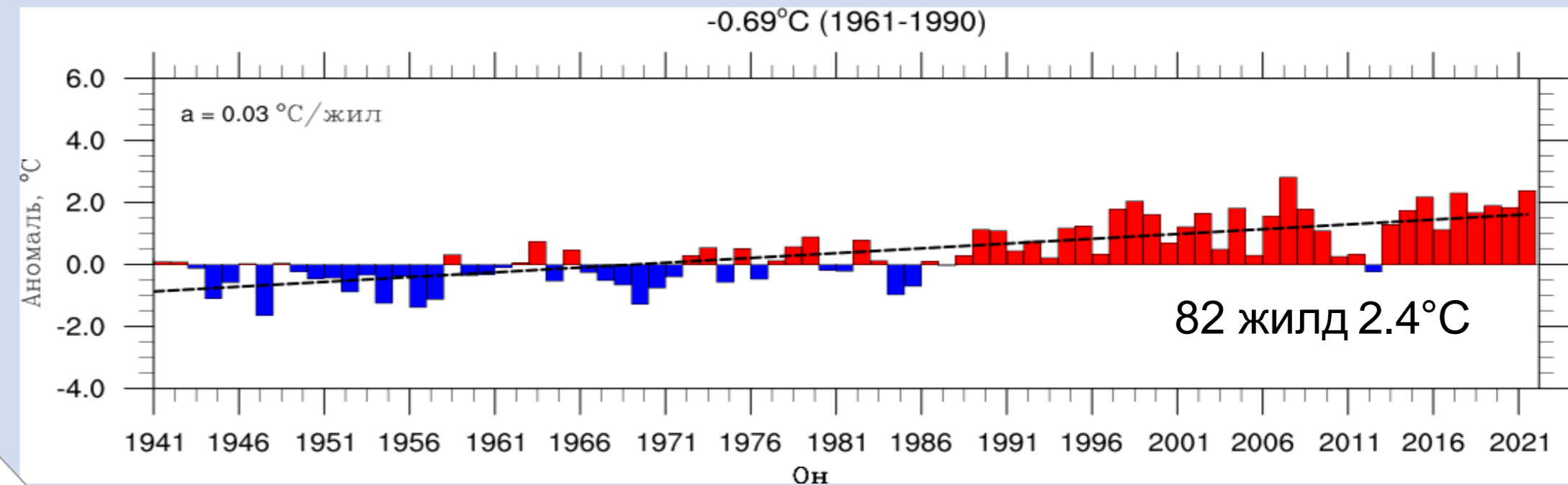
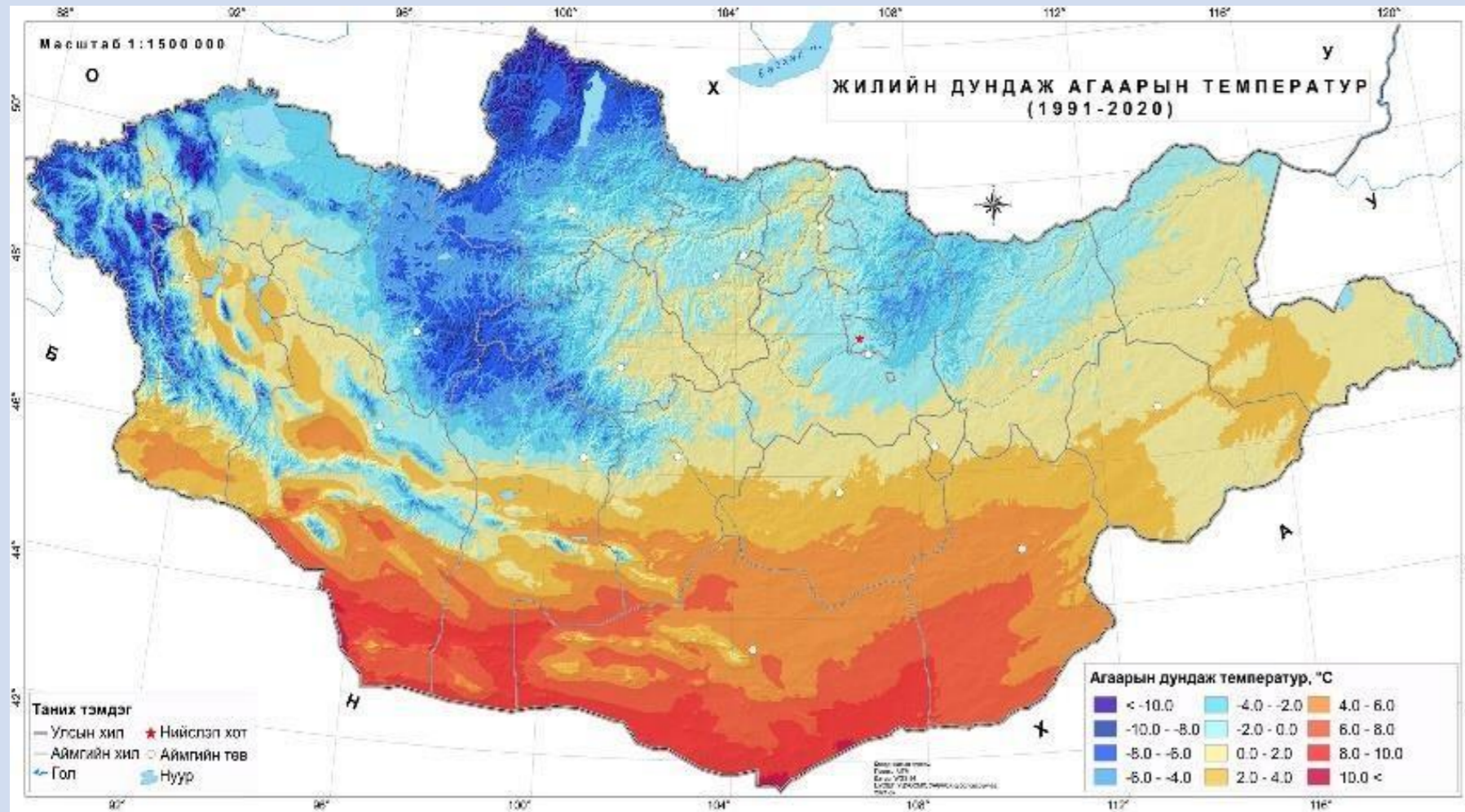
2.2.7. эм, эмнэлгийн хэрэгслийн чанар аюулгүй байдлыг хангах, хангамж хүртээмжийг нэмэгдүүлэх хяналтын тогтолцоог бүрдүүлнэ.

2.2.8. эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн ур чадвар, нийгмийн хамгааллыг сайжруулна.

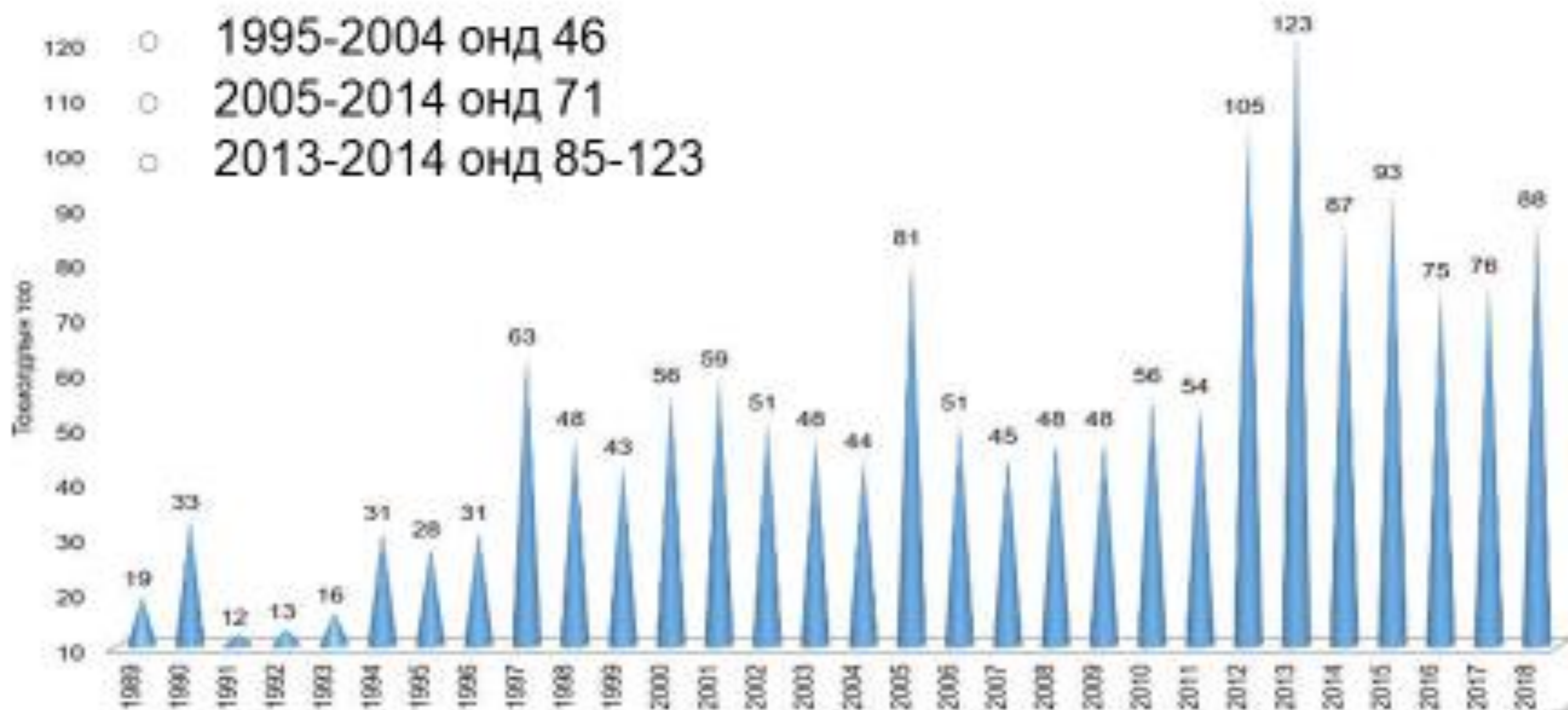

Монгол орны улирлын уур амьсгалын өнөөгийн өөрчлөлт (Д.Дуламсүрэн)

Уур амьсгалын 1991-2020 орны норм

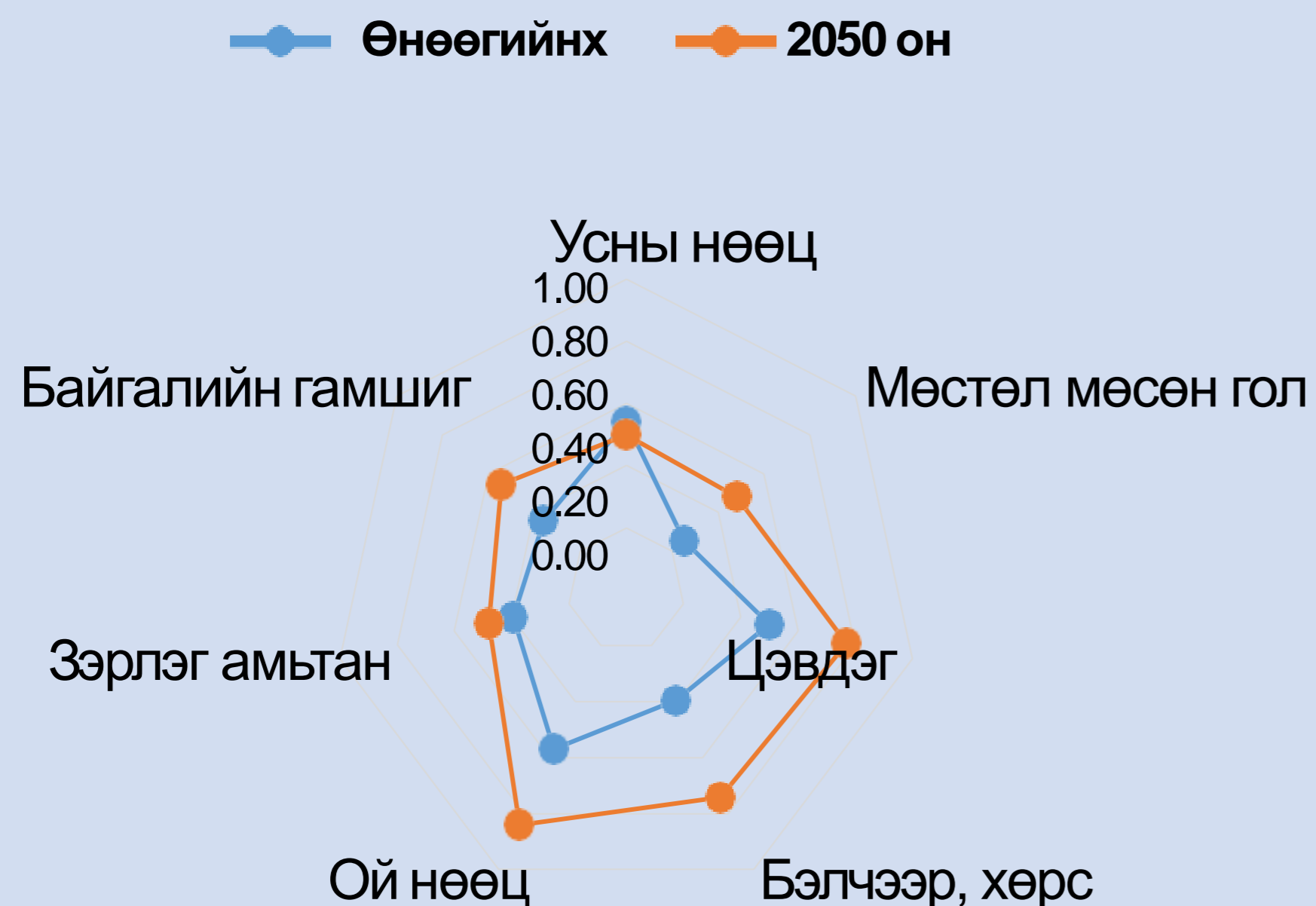

Монгол оронд жилд ажиглагдсан аюултай болон гамшигт үзэгдлийн давтамж

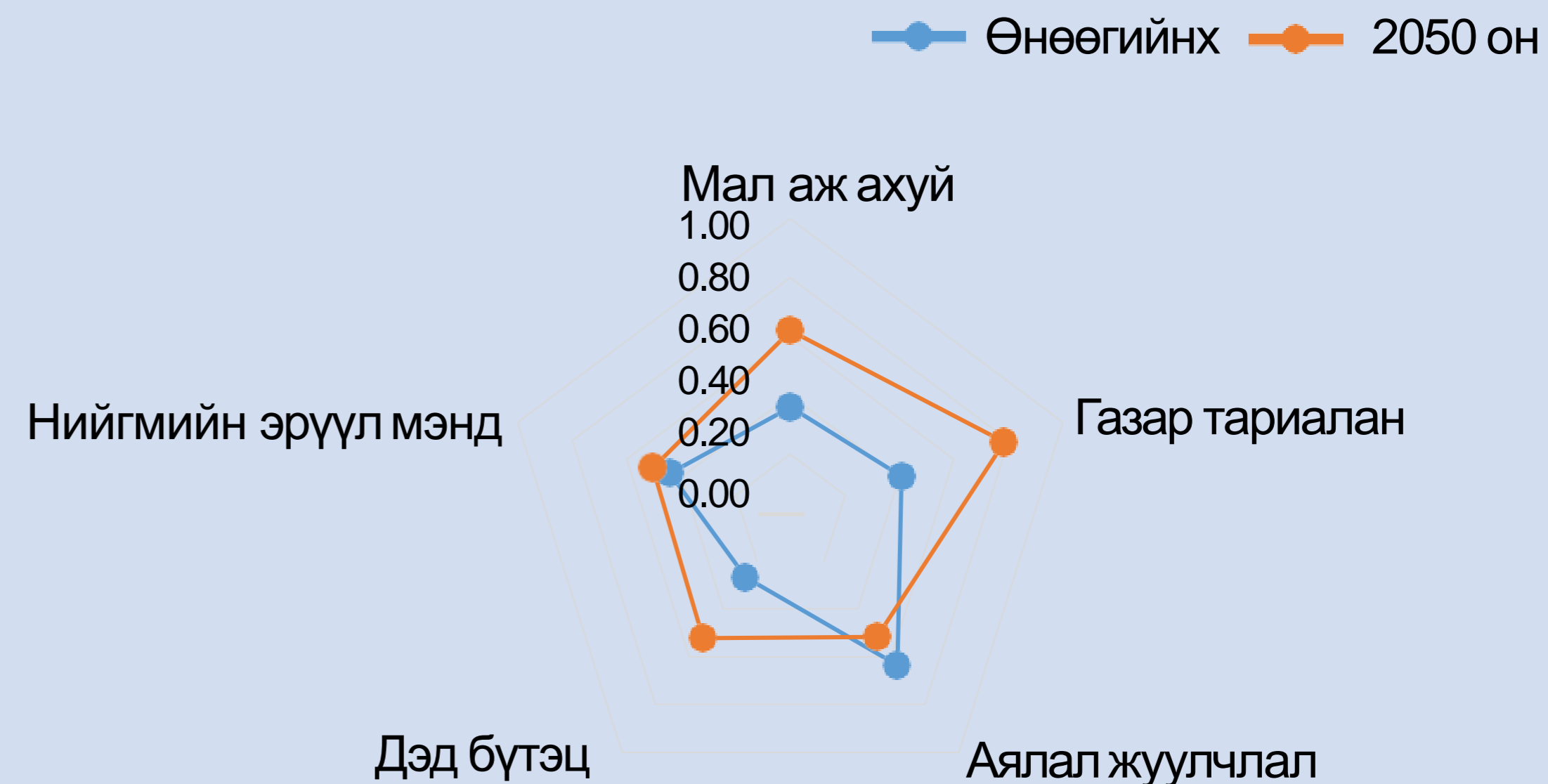

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөлөл, эрсдэлийн нэгдсэн үнэлгээ

Байгалийн нөөцийн өнөөгийн эмзэг байдал, ирээдүйн эрсдэл

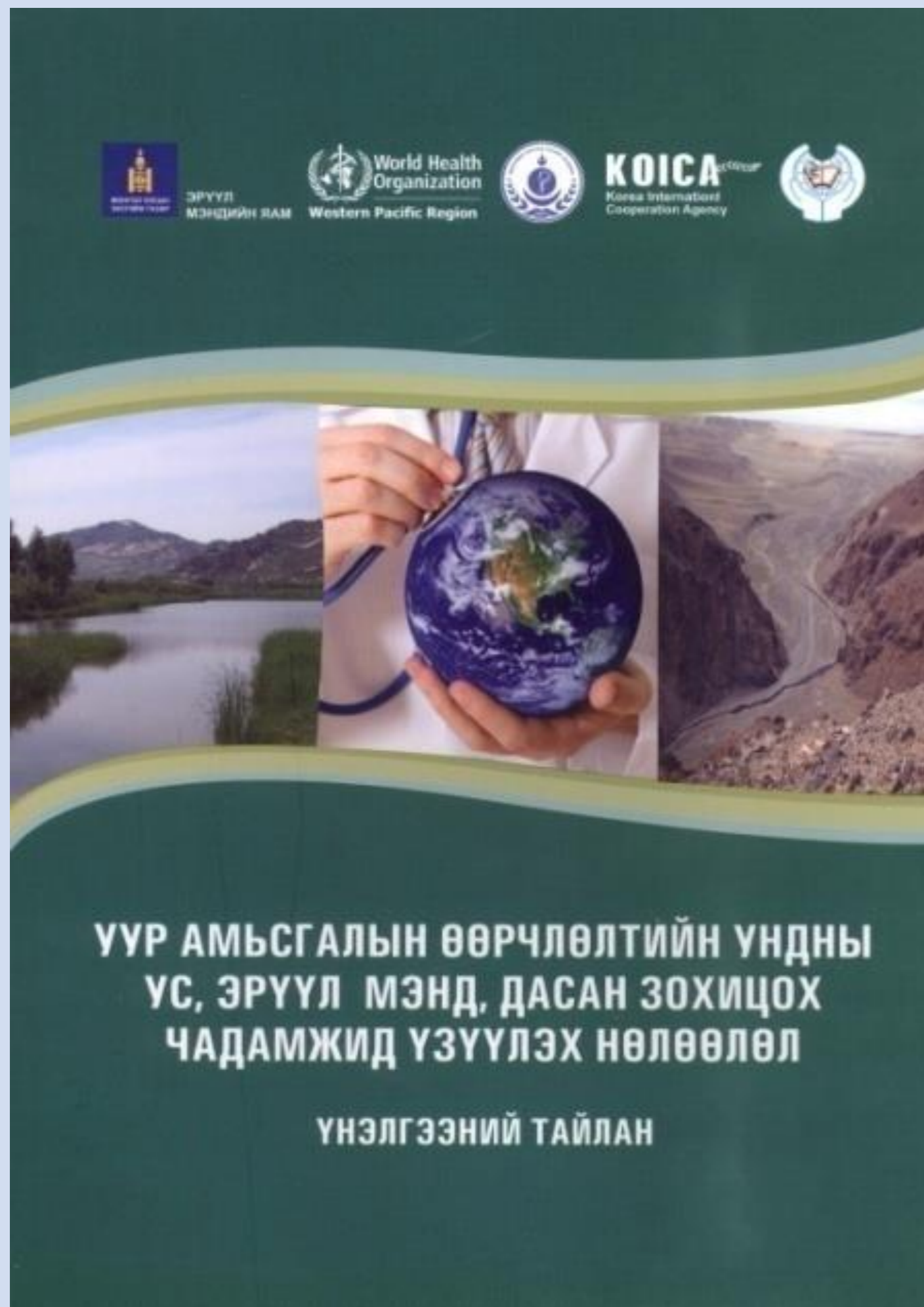

Нийгэм-эдийн засгийн салбарын өнөөгийн эмзэг байдал, ирээдүйн эрсдэл

№	Доод босго утга	Ангилал Өнөөгийн/ирээдүйн	Дээд босго утга
1	0.81<	Маш их эмзэг/эрсдэлтэй	<1.00
2	0.61<	Их эмзэг/ эрсдэлтэй	<0.80
3	0.41<	Эмзэг/ эрсдэлтэй	<0.60
4	0.21<	Бага эмзэг/ эрсдэлтэй	<0.40
5	0.00<	Эмзэг/ эрсдэлтэй биш	<0.20

ОДООГООР ХИЙГДСЭН СУДАЛГААНУУД

“Уур амьсгалын өөрчлөлт-эрүүл мэнд” сэдвээр судалгаа/үнэлгээ (2009 он)

Уур амьсгалын өөрчлөлтг эрүүл мэндийн үзүүлэлтүүдийн хоорондын хамаарлыг илрүүлэх, зөвлөмж, санал боловсруулах

УАӨ-ийн талаарх мэдлэг, хандлагын судалгаа (2) (2011-3-8-18)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс хүн амын эрүүл мэндэд эрсдэл нөлөөлөх хүчин зүйлийг судлан, өрчлөлтөд дасан зохицох, өвчлөлөөс сэргийлэх арга хэмжээ, зөвлөмж боловсруулах

Уур амьсгалын өөрчлөлт, ундны усны чанар, аюулгүй байдал, хомсдлын хамаарал, эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл, дасан зохицох чадавхийн үнэлгээ 2011-2012

Улаанбаатар хотын агаарын чанарын дундаж агууламж ба 5 хүртэлх насны хүүхдийн томуу ба хатгалгаа өвчин, 10000 хүн амд

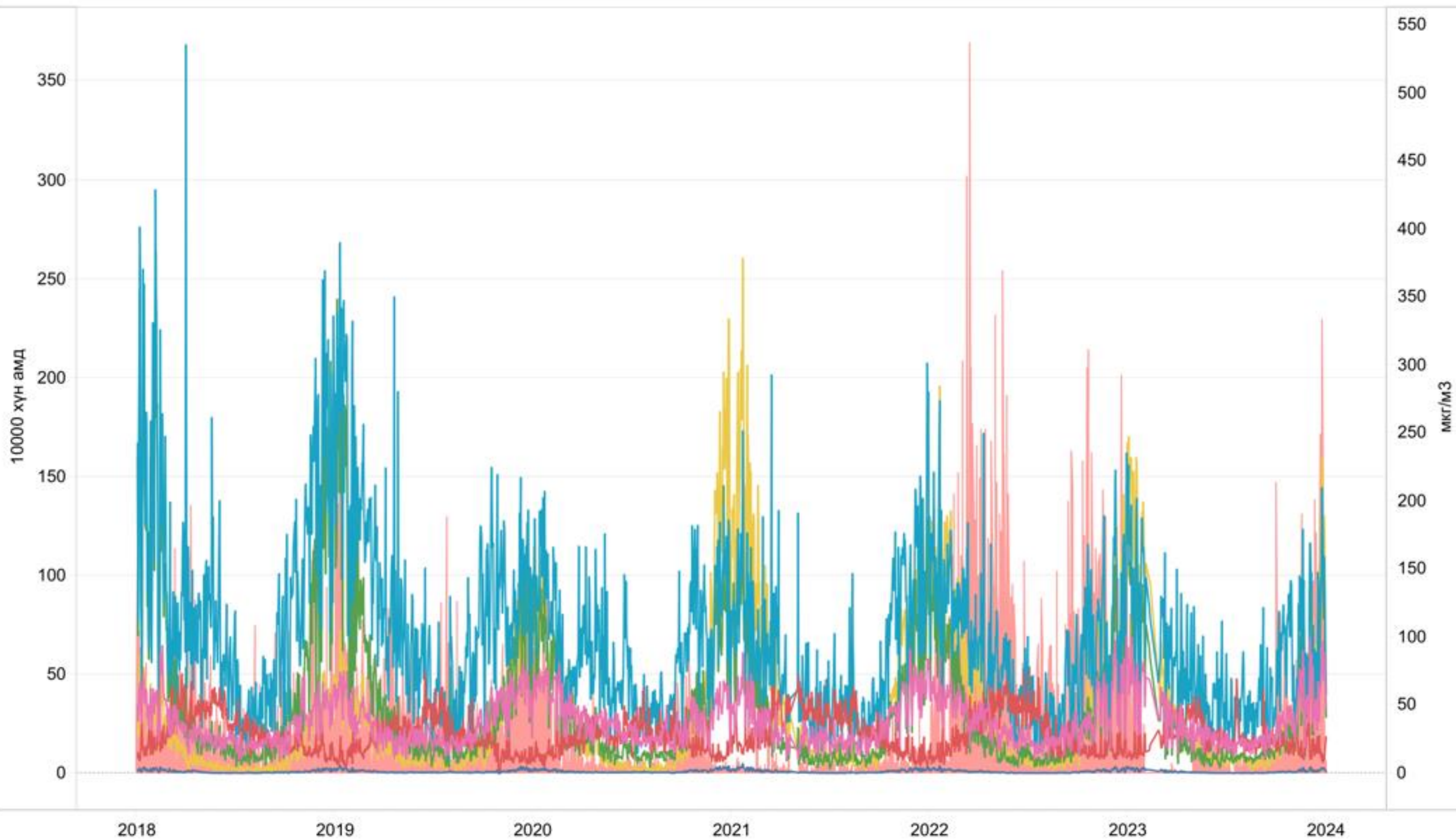
Огноо
1/1/2018 to 12/31/2023

Агаарын бохирдлын үзүүлэлт
All

Сонгох
Өвчлөл

Өвчлөл
5 хүртэлх насны хүүхдийн томуу
ба хатгалгаа өвчин

- CO
- NO2
- O3
- PM10
- PM2.5
- SO2

Гэдэсний бүлгийн нян E.Coli ба 5 хүртэлх насны хүүхдийн гэдэсний халдварт өвчин (10000 хүн амд), сум дүүргээр, 2022 он

Он
2022

Үзүүлэлт
Гэдэсний бүлгийн нян E...

Усны бохирдлын утга
0 1

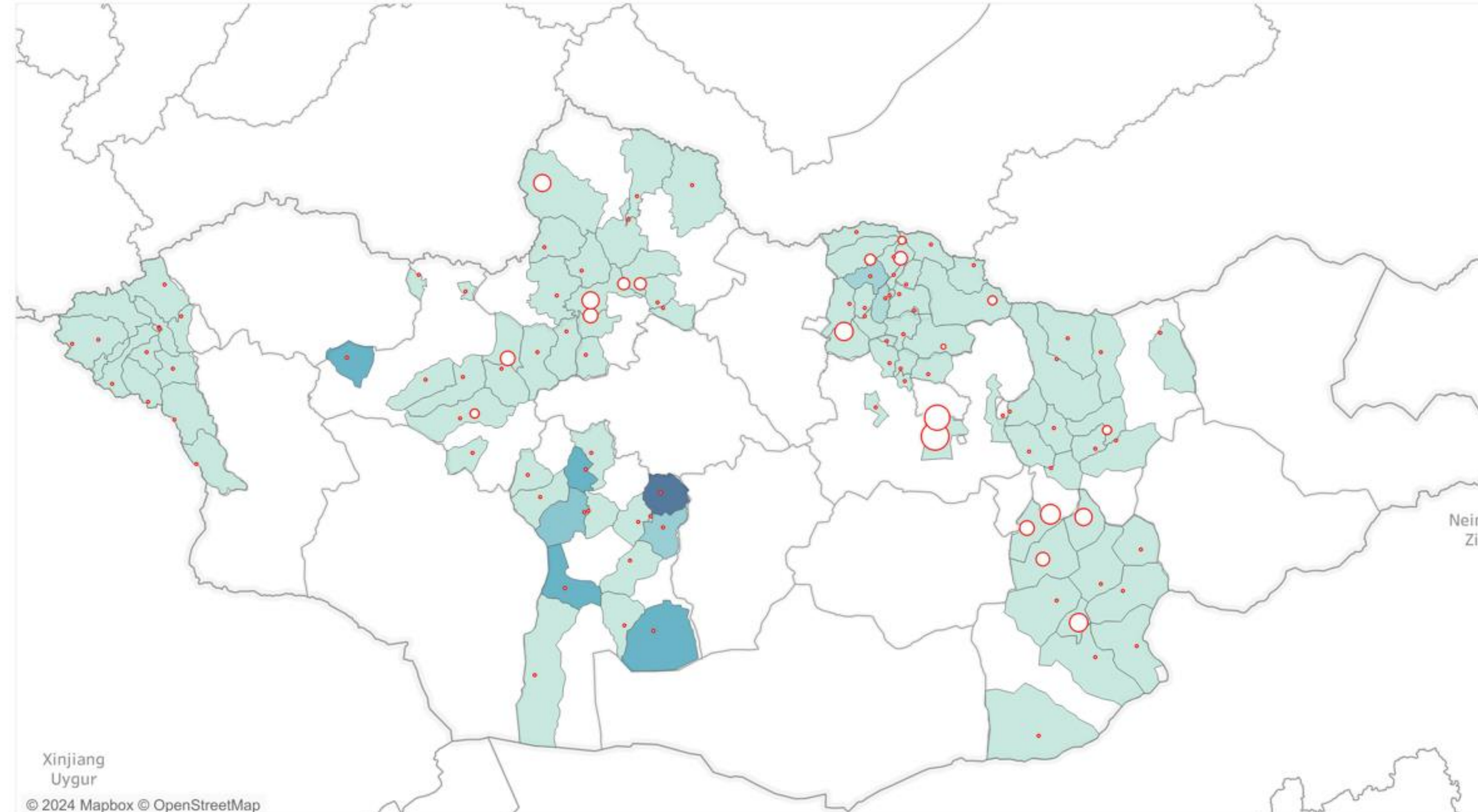
Өвчлөл, 10000 хүн амд

- 1.8
- 20.0
- 40.0
- 60.0
- 80.0
- 100.0
- 117.0

Neim
Ziz

Xinjiang
Uyghur

© 2024 Mapbox © OpenStreetMap

Уур амьсгалын өөрчлөлт нь

эрүүл мэнд,

хүнсний бүтээгдэхүүний өсөлт,

барилга байгууламж, аюулгүй байдал болон

ажилд, мэргэжилд нөлөөлөх боломжтой

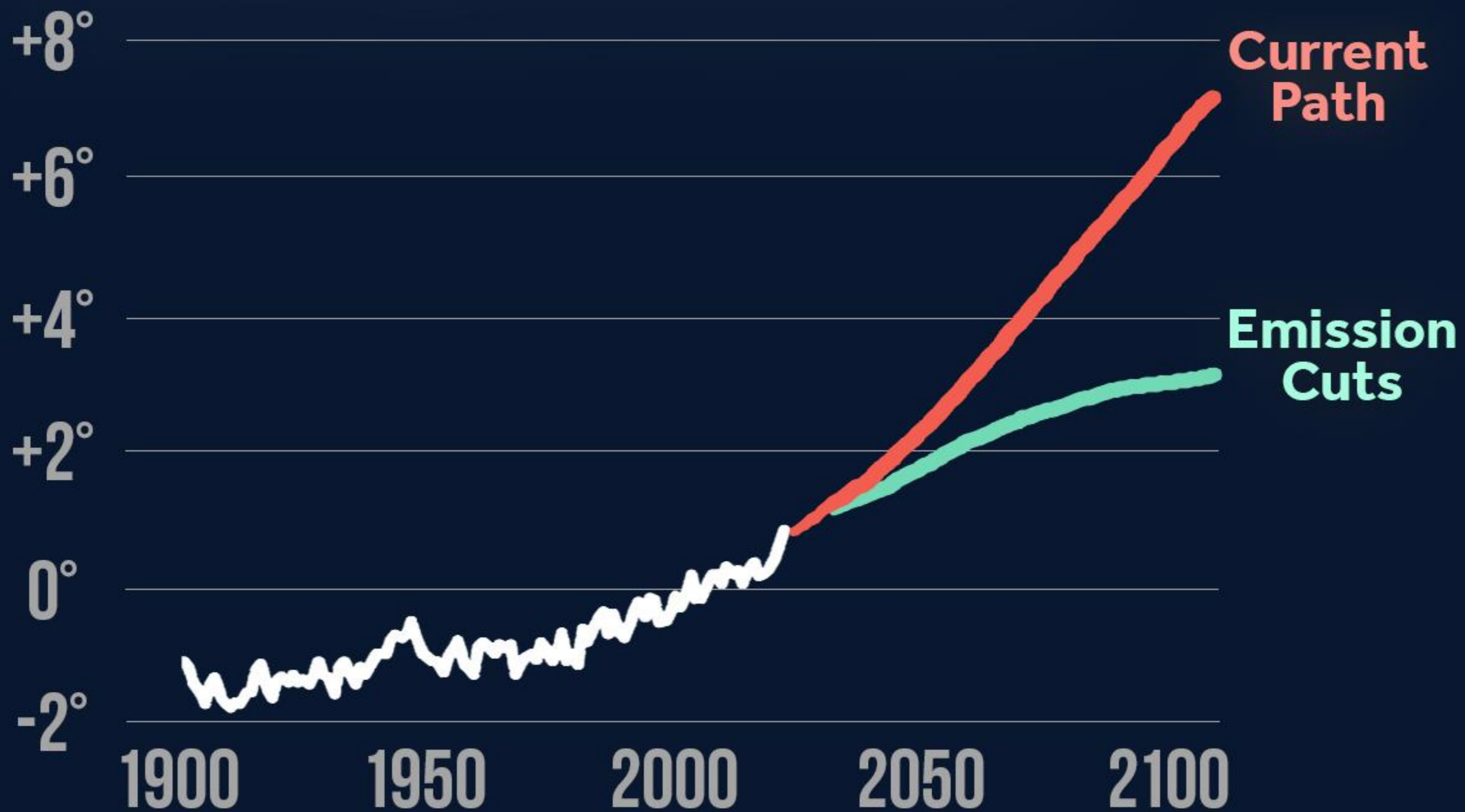
УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛ

- Ундны усны хангамж. Агаарын температур ундны усны ерөнхий эрдэсжилт, сульфат, аммиакь нитрит гэх мэт үзүүлэлттэй шууд хамааралтай
- Эдгээр үзүүлэлт агаарын температур нэмэгдэх үед ихсэж байгааг тогтоожээ. (1996-2008)
  - Томуу, томуу төст өвчин
  - Менингококкт халдвар
  - Сүрьеэ
  - Вируст хепатит А
  - Цусан суулга зэрэг халдварт өвчлөлийн дийлэнх нь агаарын температур болон хур тунадастай хамааралтай
  - Сүүлийн 40-50 жилд усны эрдэсжилт байнга нэмэгдэх (хэт халалт, цөлжилттэй холбоотой)
  - Цөлжиж буй бүс нутгуудаар хүн амын дунд бөөр, шээсний зам, цөсний замын чулуужих өвчин нэмэгдэж байна
  - Усны эрдэсжилтээс гадна цөлжилтийн улмаас усны эх үүсвэр хомсдоноос хүмүүсийн усны хэрэглээ багасаж, бодисын солицоонд нөлөөлсөн
  - Хуурай бүс нутагт шороон шуурга, салхи ихтэй байгаа нь хүмүүсийн нүдний хараа муудах, эвэрлэг бүрхүүлийн үрэвсэл ихсэхэд нөлөөлж байна

FUTURE WARMING

Projections (°F) Based on Emissions Decisions

Current path represents RCP8.5, Emission cuts represents RCP4.5
Source: 4th National Climate Assessment 2018

CLIMATE CENTRAL

Хэрэгжүүлэх шаардлагатай арга хэмжээ

Ялгарлыг бууруулах

Уур амьсгалын нөлөөнд дасан зохицох

Эрүүл мэндийн нөлөөллийг судлах

БАЯРЛАЛАА